

előadások és szemináriumok anyagába.

e./ Végül úgy érezzük, szükségünk van olyan szemináriumokra, amelyeken elsősorban összehasonlító elemzést vagy szövegelemzést végzünk.

Szívesen fogadunk még egyéb közhasznú javaslatokat.

Összefoglalva: a kétségtelenül sokrétű egyetemes történeti fejlődés folyamatát felaprózó tematika megzavarja a hallgatót, hajlamossá teszi arra, hogy elveszzen a részletekben, hogy ne lássa a fától az erdőt. Ezért kérjük, az érdekelt feleket, igazodjanak következetesebben a fentebb hangoztatott elvekhez.

Gombos Zsuzsanna - Pornói Károly

A TÖRTÉNELEM NÉPSZERŰSÍTÉSÉNEK HELYZETE

Bizonytal az elmúlt év nagy könyvsikereinek egyike volt Makkai László: A reneszansz világa című műve. A könyv a Móra Ferenc Könyvkiadó "Képes történelem" sorozatának tizenhetedik kötete volt, s egyben a legsikeresebb: 79 800 /!/ példányban jelent meg. Aki figyelemmel kísérte a sorozat kiadását, annak nem volt ez nagy meglepetés; a megelőző négy kötet közül kettő erősen megközelítette, egy meghaladta a 70 ezer példányt. Az eddigi kötetek első kiadásainak összpéldányszáma jóval meghaladja a 700 ezret, s számos kötet már túl van a második kiadáson.

A nagy példányszám igazolni látszik a kiadónak a sorozathoz fűzött reményeit: "A változatos fejezetcímekben rejülő érdekes, izgalmas tartalom fel fogja keltetni a 10-14 éves olvasók érdeklődését." Az olvasók azonban nem csak gyerekek: sok történelemtanár megvásárolja, mert - főleg nagy és jó képességei miatt - jól felhasználható a történelem oktatásában. A tanárokon kívül sok felnőtt is olvassa, megveszi a köteteket.

A sorozat célja "képet adni a történelem legjelentősebb

korszakainak eseményeiről, kiemelkedő alakjairól, egyszerű embereiről, életkörülményeiről, munkájukról, kultúrájukról." Ezt a célt a sorozat eddigi kötetei elérték. Figyelembe kell azonban venni, hogy 10-14 éves gyerekek számára készültek, következésképpen ehhez a korosztályhoz igazodik a könyvek színvonala. Kiválóan alkalmas a sorozat arra, hogy már a gyermekkorban felkeltse az érdeklődést a történelem iránt, s megfelelő szinten ki is elégítse. Ezzel azonban nem elégedhetünk meg: az a kép, amit így kapnak a gyerekek, csak kiindulópont, alap a későbbiekhez. Idősebb korban - talán már 18-20 évesen - kiegészítésekre, pontosításokra szorul. A felnőtt, de már a húsz éves fiatalember sem elégzik meg azzal a képpel, azzal a magyarázattal, amit gyermekkorában kapott.

Mi az oka annak, hogy mégis ilyen színvonalú, gyermekek számára készült könyvekkel elégíti ki érdeklődését? Egyrészt az, hogy a sorozat az iskolai oktatás számos hiányosságát pótolja, másrészt az, hogy ezt a pótlást máshol nem kapja meg az érdeklődő. A történeti szakirodalom túl drága, stílusa szűz, témája gyakran részprobléma, melyet lehetetlen megérteni az egész valamilyen szintű ismerete nélkül - az érdeklődőknél pedig éppen ez hiányzik, ezt akarják megszerezni. Ebben a történelemszak nem hibáztathatók, hiszen a szaklapok nekik, a szakembereknek és nem a laikusoknak készülnek. Az érdeklődő tehát mást keres. Az úgynevezett történelmi irodalomban pedig a történelem ürügy, a hangsúly az irodalmon van. Képet kap ugyan egy-egy korszakról is, de ez eleve töredékes, nem is mindig igaz.

A történelem népszerűsítése elhanyagolt területe kulturális életünknek. Ez alól csak a régészet, az őstörténet képez kivételt. A Corvina Könyvkiadó "Hereditas" sorozata jól mutatja be a Kárpát-medence történetét a honfoglalásig, de példányszáma alacsony, a 10 ezret sem éri el; a kötetek ára viszonylag alacsony /28,-Ft/, de kívánatos lenne még olcsóbban adni. Kiemelkedő László Gyula lelkes népszerűsítő munkássága. Művei valóban népszerűek, példányszámuk is magasabb, az árak viszont

sok a népszerűsítéshez: legutóbbi könyve /Vértesszőlőstől Pusztaszerig/ 66,-ft volt. Azonban a viszonylag sok könyv - a Rádió és a TV népszerű műsoraival kiegészítve--nagyjából kielégíti az igényeket.

Sokkal rosszabb a helyzet a történelem más területein. Korunk, a XX. század nagyjából ismert; kisebb mértékben áll ez a múlt századra. 1848, vagy talán 1825 előtti történelmünket azonban homály fedi. Néhány személy, néhány esemény ismert csak, az is gyakran sematikus, nemegyszer rosszul. I. István az államalapító, IV. Béla a második honalapító, Hunyadi János a törökverő, Mátyás az igazságos király; ismert Mohács, előtte Dózsa György; a törökellenes harcok korából néhány - főleg sikeres - várvédelem /Kőszeg, Eger, Szigetvár/; utána már a Rákóczi-szabadságharc következik. A viszonylag ismert pontok között óriási hézagok vannak.

Még kirivóbbak a hiányosságok, ha összehasonlítjuk a helyzetet más nemzetekével. A franciák számára nemzetük múltja ismert - nem néhány mondat erejéig! - a koraközépkortól a legújabb korig. Természetesen nem ismernek mindent egyforma részletességgel, de az átlag jóval magasabb a miénknél; számukra nincs idegen korszak történelmükben. Igaz, hogy ők sok tekintetben előnyösebb helyzetben vannak, mint mi és Európa népei közül talán ők foglalkoznak legtöbbet nemzeti történelmükkel, ez azonban legfeljebb enyhíthet a kontraszton. Ők általában - mivel az európai fejlődés élvonalában haladtak - saját történelmükhöz viszonyítják Európáét - mi fordítva tennénk -, de arról is szegényes a képünk. Az ókor szinte teljességgel ismeretlen, a középkor nagyjából. A nagy sorsfordulókból az angol és a francia forradalom a legismertebb, de ez is sematikus, a forradalom belső harcai zavarosan vagy egyáltalán nem ismertek. Európáról is körülbelül a XIX. század közepétől tudunk elfogadható képet adni.

Ez a probléma szükségképpen kihat más területekre is: ugyanilyen nagyfokú hiányosság jellemzi a régi magyar irodalmat. Irodalmunkat - néhány kiemelkedő alaktól eltekintve - csak a

nyelvújítástól ismerjük, a világirodalmat a felvilágosodással kezdődően. Ez az elszomorító hiány jórészt a történelem hiányosságaiban gyökerezik: a történelmi kép nélkül nehéz a személyeket korhoz kötni. Amíg ilyen a helyzet a történelem ismeretében, ne csodálkozzunk azon, hogy például Zrínyi Miklóst II. Rákóczi Ferenc vagy Mohács korába teszik, pontosabban tippelik.

A helyzet elszomorító, de van lehetőség a változtatásra: a "Képes történelem", és néhány más sorozat, könyv alapul szolgálhat a hiányok pótlásában. Erre építve kell fejleszteni a jelenleg gyakorlatilag nem létező történelmi ismeretterjesztő - népszerűsítő irodalmat. A fő követelmények: olcsó, olvasmányos stílusú, marxista ideológiájú legyen. Megoldható ez akár könyvsorozatokkal, akár egymástól függetlenül megjelenő művekkel, akár a kettővel együttesen.

Óriási és mindmáig kihasználatlan lehetőség a történelmi folyóiratoké: Európa számos országában van ilyen - nálunk még nincs olyan, amely vállalkozna a történelem népszerűsítésére. Egy ilyen lap egyrészt jól kiegészítené az ismeretterjesztő könyveket, másrészt tájékoztatná az érdeklődőket az újabb kutatások eredményeiről, az egyes korszakok értékeléséhez kapcsolódó elméletekről, stb. Emellett be kell kapcsolni az ismeretterjesztésbe a Rádiót és a Televíziót is, az eddiginél jóval nagyobb mértékben.

Meg kell tartani az érdeklődőket, nem szabad hagyni, hogy lemondjanak a történelem megismeréséről. Nem engedhetjük meg, hogy a köztudat - jobb híján - befogadja a régi és új tévtanokat. Ehhez a történészeknek is le kell számolni azzal a téves nézettel, hogy a történészeknek nem feladata az ismeretterjesztés. Mindenkinek kötelessége tudását továbbadni, és ez a történelem esetében sem szűkülhet le egy kis csoportra; a történelem kutatása nem öncél, tehát eredményei is csak úgy érnek valamit, ha közkinccsé teszik.

Például Nemeskürtynek a XVI. századi Magyarországról kifejtett - téves - képét, mely sajnos, bekerült a köztudatba, nem

cáfolták meg a történészek, csak egymás között, legfeljebb történelem szakos egyetemisták előtt. Mindenre úgy kell válaszolni, ahogy elhangzott: ha olvasmányosan, olcsón, nagy példányszámban került az olvasó elé, a válasz is ilyen legyen.

A fentebb vázolt valóban nagy és nehéz feladat megvalósítása útján tett első lépésnek reméljük a Gondolat Kiadó ez évben induló új sorozatát, melynek címe: Magyar História. A Kiadó terveiről szóló tájékoztatójában ezt írja: "Ez a sorozat a história tudományában kevésbé iskolázott érdeklődők számára 25-30 kötetben ismerteti Magyarország politikai, társadalmi és gazdasági történetének kiemelkedő mozzanatait. A legifjabb, mondhatni pályakezdő történész-nemzedék első próbájává lesz ez a vállalkozás, amelynek kötetei összességükben a magyar föld és nép történetének teljes népszerű áttekintését adják. A feldolgozásmóddal kapcsolatban a kiadó követelménynek tüzte ki a jó stílust, az olvasmányosságot, valamint a közérthetőséget."

A sorozatot az 1975-ös Ünnepi Könyvhéten akarja indítani a kiadó. Idei terveiben 3 kötet megjelentetése szerepel: Fodor István: A magyar nép őstörténete és a honfoglalás; Péter Katalin: A magyar romlásnak századában... és Tóth István: A rómaiak Magyarországon című könyve. Az egyenlőre alacsony /20-25 000/ példányszámú kötetek ára alacsony, a tervek szerint egységesen 15,-Ft lesz.

Mire e számunk megjelenik, talán már kapható lesz az első kötet. Várjuk és őszintén reméljük, hogy megfelel várakozásunknak. Nagy szükség van e sorozatra!

Csányi István